

УДК 355.232(477)(091)

DOI: 10.33099/2707-1383-2020-38-4-273-283

*Салій А.Г., кандидат військових наук,
доцент, начальник інституту авіації
та протиповітряної оборони,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського
(Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3491-9301>*

*Коротін С.М., кандидат технічних наук,
доцент, начальник кафедри авіації,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського
(Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2123-6103>*

*Радько О.В., кандидат технічних наук,
доцент, доцент кафедри авіації,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського
(Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6391-5713>*

СЛАВЕТНІ ТРАДИЦІЇ КИЇВСЬКОГО ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО АВІАЦІЙНОГО ІНЖЕНЕРНОГО УЧИЛИЩА

У статті проведено ретроспективний аналіз славетного шляху, пройденого Київським вищим військовим авіаційним інженерним училищем (далі — КВВАІУ), та його значного вкладу у формуванні багатьох поколінь висококваліфікованих авіаційних інженерів-професіоналів для їх самовідданої служби у лавах авіації Збройних Сил України. Наведені цікаві факти щодо основних етапів формування училища, змін у його керівництві, структурі, завданнях та видатних особистостей. Показано, що нинішній правонаступником славетного вишу є Інститут авіації та протиповітряної оборони Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, який уособлює собою спадкоємність поколінь і гідно продовжує почесну справу підготовки високопрофесійного кадрового резерву військових інженерів-авіаторів.

Ключові слова: захисник Батьківщини, КВВАІУ, історичний шлях, авіаційний інженер, традиції.

Постановка проблеми. Сьогодні історію КВВАІУ продовжують і розвивають покоління, що прийшли на зміну ветеранам. Історія рідного училища втілюється в самовідданій службі його випускників у Національному університеті оборони

України імені Івана Черняхівського. Вона триватиме тими, хто обрав для себе почесну та відповідальну професію захисника Батьківщини, і тими, хто прийде навчатися в інститут авіації та протиповітряної оборони нашого університету у подальшому,

щоб присвятити своє життя службі у лавах авіації Повітряних Сил Збройних Сил України.

Стан дослідження проблеми. Історія створення та розвитку КВВАІУ, його функціонування висвітлені у ряді робіт. Деякі з них повністю присвячені цій темі, а у деяких згадуються лише окремі факти та персоналії.

За останні 20 років в Україні майже не з'явилося жодної публікації, де б згадувався славетний шлях КВВАІУ та вагомий вклад колективу цього навчального закладу у якісну підготовку висококваліфікованих авіаційних інженерів.

Питанням формування славетного училища та підготовки здобувачів присвячені праці Зверевича М.Є., Мацка С.М., Новикова І.В. (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981), Смірнова Є.Є. (Выбираю авиацию: для тех, кто хочет стать офицером ВВС. 1989), Тинченка Я.Ю. (Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917–1921). 2011), Ялового С.М. (История Киевского высшего зенитного инженерного ракетного училища. 1979). Детальніше про функціонування училища розкрито в роботах Савічева М.П. (Савичев, Н.П. 1991), Аблазова В.І., Беянина А.І. та Крутикова А.Г. (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1991. 1992).

Проте, майже всі вищезгадані роботи об'єднують наявність елементів суб'єктивізму в оцінках подій та особистостей, а також відсутність аналізу історичних фактів з метою виявлення позитивних та негативних моментів у діяльності КВВАІУ та врахування цього неоціненого досвіду у подальшому тими, хто з гідністю продовжує велику й дуже важливу справу з підготовки керівного складу військових авіаційних інженерів для їх

самовідданого та професійного служіння своїй Батьківщині.

Метою статті є відтворення історичного шляху, пройденого Київським вищим військовим авіаційним інженерним училищем від його заснування до розформування, дослідження підходів та досвіду організації функціонування установи для врахування їх позитивних сторін у сучасних умовах з огляду на необхідність оптимізації процесів підготовки керівного складу висококваліфікованих авіаційних інженерів-професіоналів для авіації Збройних Сил України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Місцем дислокації училища командуванням Військово-Повітряних Сил (ВПС) було визначено обрамлене дубовим гаєм військове містечко на Солом'янці (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 9–24), (Смирнов, Е.Е. 1989, с. 28), (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1991. 1992, с. 19–21).

Військове містечко складалося з декількох будівель, побудованих ще в кінці ХІХ століття. Після Жовтневої революції містечко використовувалось військовими частинами та військово-навчальними закладами Радянських Збройних Сил. Зокрема, у 1922–1927 роках в ньому розміщувалося артилерійське училище. Головний корпус училища було побудовано у 1914–1918 роках з елементами романо-готичного стилю, архітектором Д. Зайцевим для Миколаївського артилерійського училища (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 12); (Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917–1921). 2011, с. 26); (История Киевского высшего зенитного инженерного ракетного училища. 1979, с. 18), (Кудрицький, А.В. (ред.). 1995. с. 132). Най-

важливіша подія відкриття навчального корпусу сталася 6 жовтня 1918 року.

Потім у присутності Володимира Винниченка, Івана Огієнка тут був урочисто відкритий Український національний університет (Кудрицький, А. В. (ред.). 1985. с. 465), (Пономаренко, Л.А., & Різник, О.О. 2003, с. 12–16). Усі наступні роки містечко було місцем дислокації авіаційних частин і авіаційних військово-навчальних закладів. Перед Великою Вітчизняною війною в ньому базувалася бомбардувальна авіаційна частина, в якій проходили службу прославлені авіаційні командири. Після війни у містечку розміщувалася Янівська школа авіамеханіків, на базі якої у 1948 році було сформовано середнє авіаційно-технічне училище, яке очолював ветеран Військово-Повітряних Сил генерал-майор інженерно-технічної служби М.І. Плотніков (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 12).

Училище територіально складалося з двох містечок: 34-го і 29-го, та ще й навчального аеродрому у Жулянах. Основне 29-е містечко на Повітрофлотському проспекті поділялося на службову і побутову території. На службовій розміщувалися головний навчальний корпус, штаб, бібліотека, корпус факультету і майстерні (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 13), (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1991. 1992, с. 33–35).

В основу навчання авіаційних інженерів в училищі були покладені навчальні плани і програми, розроблені Ризьким Червонопрапорним вищим інженерно-авіаційним військовим училищем і Ленінградською Червонопрапорною військово-повітряною інженерною академією імені О.Ф. Можайського (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 16), (Киевское высшее военное

авиационное инженерное училище 1951–1991. 1992, с. 45–48).

1 вересня 1951 року стало днем формування училища. На відзначенні цієї події наказом Військового міністра СРСР 1 вересня було оголошено днем училища (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 17), (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1991. 1992, с. 13).

Найважливішою датою в житті та історії училища стало 23 лютого 1952 року. Цей день став урочистим і святковим для всього особового складу: училищу було вручено Бойовий Прапор — символ військової честі, доблесті і слави. Прапор та Грамоту Президії Верховної Ради СРСР вручив ветеран Військово-Повітряних Сил (далі — ВПС) депутат Верховної Ради УРСР командувач авіацією Київського військового округу Герой Радянського Союзу генерал-полковник авіації С.К. Горюнов.

Як вищий навчальний заклад — Київське вище військово-авіаційне інженерне училище було сформовано в квітні 1951 роки, але тоді воно мало назву — Вище військово-інженерне радіотехнічне училище ВПС Радянської армії, яке спочатку призначалося для підготовки фахівців з авіаційної радіотехніки і електроенергетичного обладнання аеродромів.

З вересня 1951 року училище отримало найменування — Київське вище інженерне радіотехнічне училище ВПС. У квітні 1956 року, у зв'язку зі збільшенням кількості факультетів і переходом на підготовку авіаційних інженерів всіх основних напрямків, училище було перейменовано в Київське вище інженерно-авіаційне військово-інженерне училище ВПС. З травня 1973 року училище стало називатися — Київське вище військово-авіаційне інженерне училище.

Командування і кафедри приділяли постійну увагу науково-дослідній роботі.

Вона мала на меті постановку навчального процесу на наукову основу, підвищення професійної підготовки викладацького складу. Завдання, що стояли перед училищем можна було виконати лише за наявності великого складу викладачів з вченими ступенями і званнями. Глибоко усвідомлюючи це, найбільш підготовлені, допитливі і енергійні викладачі відразу ж почали підготовку до здачі кандидатських іспитів і роботу над дисертаційними темами. Вже у 1952 році дванадцять викладачів працювали над кандидатськими дисертаціями. 1953 рік став для училища початком якісно нового шляху поповнення викладацького складу вченими (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 22), (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1991. 1992, с. 17).

У самому початку 1953 року прибув в училище кандидат технічних наук інженер-майор П.І. Чинаєв. Незабаром він очолив одну з провідних кафедр в училищі.

Протягом десяти років (1966–1976) доктор технічних наук, професор генерал-майор-інженер П.І. Чинаєв керував навчальною та науковою роботою в КВВАІУ, будучи заступником начальника училища.

З року в рік ускладнювалися поставлені перед училищем завдання з підготовки авіаційних інженерів. Удосконалювалася структура училища, збільшувалася чисельність постійного і змінного складу, зростала кількість факультетів. У 1952 році був створений електротехнічний факультет. Таким чином, починаючи з другого півріччя навчального року в училищі функціонували три факультети. У 1955 році були створені два нових факультети — пілотованих літальних апаратів та авіаційного озброєння. Розвиток наукової бази училища, створення перших науково-дослідних лабораторій, зростання науково-педагогіч-

них кадрів підготували умови для переходу в найближчому майбутньому до вирішення великих комплексних тем. З розширенням обсягу досліджень і підвищенням їх наукового рівня зміцнювалися зв'язки училища з бойовими частинами ВПС, науково-дослідницькими організаціями, вищими військово-навчальними закладами, промисловістю тощо (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 36).

Досвід бойового застосування, експлуатації та ремонту нової авіаційної техніки всебічно і глибоко обговорювався на науково-технічних конференціях, методичних нарадах і семінарах, що проводилися в училищі при активній участі представників авіаційних частин та враховувався у програмах курсів. Все це позитивно впливало на вдосконалення навчання і виховання майбутніх інженерів, на розвиток науково-дослідницької роботи.

У 1956 році командуванням училища почали виділятися приміщення для розміщення та обладнання лабораторій факультету авіаційного озброєння (далі — АОЗ). У них були обладнані найбільші лабораторії: з дослідження авіаційної автоматичної зброї, зовнішньої балістики і блок камери вибуху.

Зусиллями особового складу лабораторій за невеликий проміжок часу було створено: лабораторних установок — більше двохсот, діючих і розрізних макетів — 370, удосконалено різних зразків авіаційного озброєння — близько 280 одиниць (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 56), (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1991. 1992, с. 29). Завдяки старанням колективу КВВАІУ по сьогоднішній день в університеті зберігається експозиція музейних експонатів авіаційного озброєння, що роз-

міщена в навчальній аудиторії № 1/140 (Коротін, С. М. (ред.) 2019. с. 5–70; 160–167).

Протягом 1957–1959 років особовим складом факультету АОЗ було побудовано двоповерхову будівлю техніко-експлуатаційної частини (що була розташована на навчальному аеродромі в Жулянах). Будівництвом керував начальник факультету генерал-майор Г.А. Акопян (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 58), (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1991. 1992, с. 62). Таким чином, вдосконалення навчально-матеріальної бази протягом всього періоду активно і успішно здійснювалося на всіх факультетах і кафедрах.

Протягом 1962–1965 років докторами наук стали М.І. Захарін, О.М. Литвиненко, Г.І. Кац, В.І. Сошників, П.І. Чинаєв, І.М. Мігулін.

Створення в училищі у 1966 році Ради з правом прийому і захисту докторських дисертацій позитивно впливало на підготовку вчених вищої кваліфікації. Першим на цій Раді у 1967 році захистив докторську дисертацію інженер-підполковник І.Г. Носовський.

У 1964 році інженер-полковнику М.М. Красношапці, у 1965 році — інженер-полковнику Л.З. Кріксунову було присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки УРСР».

Неухильно удосконалювалася і навчально-матеріальна база. На новій території, яка за розмірами в чотири рази перевищувала колишню, був обладнаний навчальний аеродром, укомплектований сучасними літаками і аеродромно-технічними засобами забезпечення польотів. На аеродромі були побудовані бетоновані стоянки літаків, обладнаний пункт управління інженерно-авіаційної служби, встановлений селектор-

ний зв'язок, що дозволяло організовано і в повному обсязі проводити практичні заняття з слухачами в умовах, близьких до умов базування авіаційних частин.

Училище неодноразово відвідували командувачі військовими округами двічі Герої Радянського Союзу Маршали Радянського Союзу Л.К. Кошовий і І.І. Якубовський, а також прославлені аси Великої Вітчизняної війни тричі Герої Радянського Союзу маршал авіації О.І. Покришкін і двічі Герої Радянського Союзу генерал-полковник авіації М. М. Скоморохов. Перед офіцерами, працівниками і службовцями, курсантами та слухачами різних років навчання виступали льотчики-космонавти Г.Т. Береговий, Г.С. Тітов, П.І. Климук, В.Ф. Биковський, Б.Б. Єгоров, Є.В. Хрунов, Г.С. Шонін, неодноразово — П.Р. Попович, Ю.М. Глазков (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 102), (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1991. 1992, с. 65).

Ветерани училища та університету запам'ятали випуск у 1971 році. Всі вісім медалістів-випускників стали кандидатами наук. Майори-інженери А.А. Лавров і Є.П. Решетняк очолювали у подальшому кафедри в Іркутському ВВАІУ, підполковник-інженер В.А. Макорта був заступником начальника кафедри Балашовського ВВАУЛ, майор-інженер В.С. Бедненко був старшим науковим співробітником науково-дослідної установи, майор-інженер В.І. Доронін — викладачем Ризького ВВАІУ імені Я. Алксніса, підполковник-інженер Ю.П. Целіщев очолював навчальний відділ училища, підполковник-інженер Г.Т. Хорошилов і майор-інженер В.Є. Анкудінов успішно займалися викладацькою діяльністю в рідному училищі (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981. 1981, с. 122), (Киевское

высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1991. 1992, с. 328–330). А випускник-медаліст 1977 року доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки В.І. Соловйов в свій час очолював кафедру інженерно-авіаційного забезпечення Національної академії оборони України, а пізніше — кафедру авіації нашого університету.

В училищі протягом з 1971 по 1975 роки було захищено 11 докторських і 103 кандидатські дисертації. Особливо результативним був 1975 рік. Полковники-інженери О.А. Загородников, В.Г. Гришутін і М.С. Сивов представили і успішно захистили дисертації на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук. 33 здобувача — рекордний результат в історії училища — стали у ті роки кандидатами наук (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–981. 1981, с. 146), (Аблазов, В.И. 2018, с. 33). За той час в зовнішніх видавництвах вийшли 29 монографій і підручників, 14 навчальних посібників, сотні наукових статей. З числа їх авторів по праву повинні бути відзначені:

по факультету пілотованих літальних апаратів — І.Г. Носовський, Ю.М. Терещенко, М.О. Максимов, В.О. Секістов, Г.Н. Котельников, В.М. Цветков, П.О. Буйденко, О.Г. Войтко, О.І. Беянин, В.І. Силков, О.Ф. Крючин;

по факультету АОз — Л.З. Кріксунов, О.Е. Кувекко, А.П. Морозов, В.Т. Худяков, В.О. Волков, І.С. Бессонов;

по факультету авіаційного обладнання — Ю.К. Ребрін, В.О. Протопопов, Ю.Д. Артеменко, В.Л. Мельниченко, О.І. Шерстюк;

по факультету авіаційного радіоелектронного обладнання — В.М. Яковлев, В.Д. Кудрицький, В.В. Козловський, В.Є. Анкудинов, С.І. Мірошниченко.

Більше 70% викладачів училища мали вчені ступені і звання. За заслуги перед Батьківщиною, великий внесок в підготовку військових кадрів понад 120 генералів, офіцерів, прапорщиків училища, працівників Збройних Сил були нагороджені орденами і медалями, у тому числі понад десяти осіб удостоїлися державних нагород двічі (Аблазов, В.И. 2018, с. 35).

У 1990 році начальником Київського вищого військового авіаційного інженерного училища було призначено заступника начальника Ризького ВВАІУ ім. Я. Алксніса з навчальної та наукової роботи полковника В.В. Гуляєва. Після 1991 року В.В. Гуляєв залишився служити у Збройних Силах України на посаді начальника Київського ВВАІУ, перетвореного пізніше в Київський інститут ВПС України. Після звільнення зі Збройних Сил працював професором у Київському інституті ВПС, а після його ліквідації у 2000 році — на знову сформованому факультеті підготовки фахівців ВПС оперативно-тактичного рівня Національної академії оборони України (Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1991. 1992, с. 300).

У 1991 році, після керування кафедрою радіоелектронного обладнання Ризького ВВАІУ ім. Я. Алксніса прибув до нового місця служби колишній ад'юнкт КВВІАУ, кандидат технічних наук, доцент полковник П.М. Яблонський, який своєю наполегливою працею підготував багато грамотних авіаційних інженерів.

У КВВАІУ завжди приділялася активна увага міжнародній діяльності. Так, у 1990 році у закладі приймали делегацію (групу генералів) НАТО на чолі з Верховним головнокомандувачем Об'єднаних збройних сил НАТО у Європі генералом Дж. Гелвіном, а також групу льотчиків ескадрилі «Червоні стріли» ВПС Великобританії (Киевское высшее военное авиационное

инженерное училище 1951–1991. 1992, с. 275).

Серед сьогоднішнього науково-педагогічного складу є чимало тих, хто почав тут працювати в період формування училища. Вони були безпосередніми учасниками цих подій, внесли вагомий вклад у вирішення господарських завдань, в становлення, розвиток і вдосконалення училища як вищого військово-навчального закладу. Це такі, як — доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки генерал-майор Б.Й. Семон, доктор технічних наук, професор Сафронов О.В., кандидати технічних наук доценти Ю.П. Целіщев, В.Д. Сергієнко, І.П. Коровін, П.М. Яблонський, О.М. Деменев, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник О.О. Майстров, кандидат технічних наук С.В. Бобров, кандидат військових наук, доцент В.П. Ясинецький, кандидати історичних наук, доценти В.Д. Макаров, В.К. Філіпов, кандидат історичних наук В.І. Горелов та багато інших.

За весь період свого існування училище підготувало тисячі всебічно грамотних, висококваліфікованих авіаційних інженерів різних спеціальностей.

На сьогоднішній день на матеріальній та навчальній базі КВВАІУ створено інститут авіації та протиповітряної оборони Національного університету оборони України імені Івана Черняховського. В стінах інституту ще під керівництвом кандидата військових наук, професора генерал-майора Щипанського П.В, кандидата військових наук, доцента генерал-майора Тюріна В.В., а тепер кандидата військових наук, доцента полковника Салія А.Г., працюють ветерани училища: кандидати технічних наук, доценти Ю.П. Целіщев, П.М. Яблонський, кандидат військових наук, доцент В.П. Ясинецький, а також науково-педагогічні працівники кафедри

авіації: кандидати технічних наук, доценти полковники С.М. Коротін, О.В. Радько, кандидат технічних наук полковник О.Р. Мартинюк, полковники А.В. Коцюруба та А.В. Ткаченко; працівники Збройних Сил України кандидат технічних наук, доцент І.П. Коровін, О.П. Ковба та О.І. Титаренко. Всі вище перелічені наукові та науково-педагогічні працівники університету і сьогодні продовжують традиції славетного училища і розвитку військової науки.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено:

1. Київське вище військово-авіаційне інженерне училище було сформовано 1 вересня 1951 року як Київське вище інженерне радіотехнічне училище ВПС, отримавши 23 лютого 1952 року Бойовий Прапор. У квітні 1956 року, училище було перейменовано в Київське вище інженерно-авіаційне військово-училище ВПС. З травня 1973 року училище стало називатися — Київське вище військово-авіаційне інженерне училище.

2. Основними позитивними моментами в організації функціонування закладу за весь період його існування є:

командування і кафедри приділяли постійну увагу науково-дослідній роботі, яка мала на меті постановку навчального процесу на наукову основу, підвищення професійної підготовки викладацького складу;

більше 70% викладачів училища мали вчені ступені і звання;

протягом усього періоду існування училища активно і успішно здійснювалося вдосконалення навчально-матеріальної бази на всіх факультетах і кафедрах;

з розширенням обсягу досліджень і підвищенням їх наукового рівня постійно зміцнювалися зв'язки училища з бойовими частинами ВПС, науково-дослідницькими організаціями, вищими військово-навчаль-

ними закладами, авіаційною промисловістю тощо;

досвід бойового застосування, експлуатації та ремонту нової авіаційної техніки всебічно і глибоко обговорювався на науково-технічних конференціях, методичних нарадах і семінарах, що проводилися в училищі при активній участі представників авіаційних частин та враховувався у програмах курсів.

3. Правонаступником і свого роду хранителем славетних традицій КВВАІУ наразі вважається інститут авіації та протиповітряної оборони Національного університету оборони України імені Івана Черняховського.

Змінилися задачі, наразі в університеті готують офіцерський склад тактичного,

оперативного і стратегічного рівнів у рамках магістерської програми, на курсах професійної військової освіти осіб офіцерського складу Збройних Сил України L-2, L-3, L-4 та на курсах підвищення кваліфікації. Відповідно змінилися й підходи до організації навчального процесу. Однак, незважаючи на це, на думку авторів, керівництву й усьому особовому складу інституту авіації та протиповітряної оборони необхідно обов'язково враховувати неоціненний досвід організації функціонування КВВАІУ, використовувати наукові, методичні, технічні тощо надбання, отримані у спадок від цього славетного закладу, з метою оптимізації процесів підготовки висококваліфікованих авіаційних інженерів-професіоналів для авіації Збройних Сил України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

- Аблазов, В. И. 2018. Кафедра. Часть 1. Киев: УСВА, 68 с.
- Кудрицький, А.В. (ред.). 1995. Вулиці Києва: довідник. К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 352 с.
- Коротін, С. М. (ред.). 2019. Довідник з історії розвитку авіації та авіаційного озброєння. К.: НУОУ ім. І. Черняховського, 176 с.
- Яловой, С.М. (ред.). 1979. История Киевского высшего зенитного инженерного ракетного училища. К.: КВЗРИУ, 148 с.
- Савичев, Н.П. 1991. Киевское высшее военное авиационное инженерное училище. Киев: КВВАИУ, 23 с.
- Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1991: Очерки истории. 5-е изд., испр. и доп. 1992. / В.И. Аблазов, А.И. Белянин, А.Г. Крутиков и др. Киев: КВВАИУ, 335 с.
- Киевское высшее военное авиационное инженерное училище 1951–1981: Очерки истории. 3-е изд., испр. и доп. 1981. / Н.Е. Зверевич, С.Н. Мацко, И.В. Новиков и др. Киев: КВВАИУ, 222 с.
- Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917–1921). 2011. / Ярослав Тинченко (У 2 кн. Кн.2). К.: Темпора. Кн. 2. 422 с.
- Пономаренко, Л.А., & Різник, О.О. 2003. Короткий топонімічний довідник. Довідкове видання. К.: Видавництво «Павлім», 124 с.
- Смирнов, Е.Е. 1989. Выбираю авиацию: для тех, кто хочет стать офицером ВВС. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Воениздат, 128 с.

Кудрицкий, А. В. (ред.). 1985. Энциклопедический справочник — 2-е изд. К.: Главная редакция Украинской Советской Энциклопедии, 759 с.

REFERENCES

- Ablazov, V.I. 2018. Kafedra. Chast 1 [Department. Part 1]. Kiev: USVA, 68s. [in Ukrainian].
- Kudritskiy, A.V. (Red.). 1995. Vulitsi Kieva: dovidnik [Streets of Kyiv: a guide]. K.: Ukraïnska entsiklopediya im. M. P. Bazhana, 352 s. [in Ukrainian].
- Korotin, S.M. (Red.). 2019. Dovidnyk z istorii rozvytku aviatsii ta aviatsiinoho ozbroiennia [Handbook on the history of aviation and aviation armaments]. K.: NUOU im. I. Cherniakhovskoho, 176 s. [in Ukrainian].
- Yalovoi, S.M. (Red.). 1979. Istoriya Kievskogo vysshego zenitnogo inzhenernogo raketnogo uchilishcha [History of the Kiev Higher Anti-Aircraft Missile Engineering School]. K.: KVZRIU, 148 s. [in Ukrainian].
- Savichev, N.P. 1991. Kievskoe vysshee voennoe aviatsionnoe inzhenernoe uchilishche [Kiev Higher Military Aviation Engineering School]. Kiev: KVVAIU, 23 s. [in Ukrainian].
- Kievskoe vysshee voennoe aviatsionnoe inzhenernoe uchilishche 1951–1991: Ocherki istorii. 1992. [Kiev Higher Military Aviation Engineering School 1951–1991: Essays on history] 5-e izd., ispr. i dop. / V.I. Ablazov, A.I. Belyanin, A.G. Krutikov i dr. Kiev: KVVAIU, 335 s. [in Ukrainian].
- Kievskoe vysshee voennoe aviatsionnoe inzhenernoe uchilishche 1951–1981: Ocherki istorii. 1981. [Kiev Higher Military Aviation Engineering School 1951–1981: Essays on history]. 3-e izd., ispr. i dop. / N. Ye. Zverevich, S. N. Matsko, I. V. Novikov i dr. Kiev: KVVAIU, 222 s. [in Ukrainian].
- Ofiterskyi korpus Armii Ukrainskoi Narodnoi Respubliki (1917–1921) 2011. [Officer Corps of the Army of the Ukrainian People's Republic (1917–1921)] / Yaroslav Tynchenko. (U 2 kn. Kn. 2.). K.: Tempora. 422 s. [in Ukrainian].
- Ponomarenko, L.A., & Riznyk, O.O. 2003. Korotkyi toponimichnyi dovidnyk. Dovidkove vydannia [Short toponymic reference book. Reference edition]. K.: Vydavnytstvo "Pavlim", 124 s. [in Ukrainian].
- Smirnov, Ye. Ye. 1989. Vybiryayu aviatsiyu: dlya tekhn, kto khochet stat ofitserom VVS. [Choosing aviation: for those who want to become an Air Force officer] 4-e izd., pererab. i dop. M.: Voenizdat, 128 s. [in Russian].
- Kudritskiy, A.V. (Red.). 1985. Entsiklopedicheskiy spravochnik [Encyclopedic reference]. 2-e izd. K.: Glavnaya redaktsiya Ukrainskoy Sovetskoy Entsiklopedii, 759 s. [in Russian].

Salii A.G., Candidate of Military Sciences,
Associate Professor, Head of the Aviation
and Air Defense Institute,
The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskiy
(Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3491-9301>

Korotin S.M., Candidate of Technical Sciences,
Associate Professor, Head of the Aviation
Department,
The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskiy
(Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2123-6103>

Radko O.V., Candidate of Technical Sciences,
Associate Professor, Associate Professor
of the Aviation Department,
The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskiy
(Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6391-5713>

GLORIOUS TRADITIONS OF THE KYIV HIGHER MILITARY AVIATION ENGINEERING SCHOOL

The article provides a retrospective analysis of the glorious path taken by the Kyiv Higher Military Aviation Engineering School and its significant contribution to the formation of many generations of highly qualified professional aviation engineers for their dedicated service in the aviation of the Armed Forces of Ukraine. Interesting facts about the main stages of formation of the school, changes in its leadership, structure, tasks and outstanding personalities are given.

As a result of the study it was found that the Kyiv Higher Military Aviation Engineering School (KHMAES) was formed on September 1, 1951 as the Kyiv Higher Engineering Radio Engineering School of the Air Force, receiving the Battle Flag on February 23, 1952. In April 1956, the school was renamed the Kyiv Higher Air Force Engineering and Aviation School. In May 1973, the school became known as the Kyiv Higher Military Aviation Engineering School.

The main positive aspects in the organization of the institution for the entire period of its existence are: command and departments paid constant attention to research work, which aimed to set the educational process on a scientific basis, increase the professional training of teaching staff; more than 70% of school teachers had academic degrees and titles; during the whole period of the school's existence the educational and material base at all faculties and departments was actively and successfully improved; with the expansion of research and raising their scientific level, the school's ties with the Air Force, research organizations, higher military educational institutions, the aviation industry, etc. were constantly strengthened; experience in combat use, operation and repair of new aircraft was comprehensively and deeply discussed at scientific and technical conferences, methodological meetings and seminars held

at the school with the active participation of representatives of aviation units and taken into account in course programs.

The Aviation and Air Defense Institute of the National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi is currently considered to be the legal successor and a kind of custodian of the glorious traditions of the Kyiv Higher Military Aviation Engineering School. The tasks have changed, now the university trains officers of tactical, operational and strategic levels within the master's program, on courses of professional military education of officers of the Armed Forces of Ukraine L-2, L-3, L-4 and on advanced training courses. Accordingly, approaches to the organization of the educational process have changed. However, in spite of this, according to the authors, the management and all personnel of the Institute of Aviation and Air Defense must take into account the invaluable experience of organizing the operation of Kyiv Higher Military Aviation Engineering School, use scientific, methodological, technical, etc. optimization of processes of training highly qualified aviation engineers-professionals for aviation of the Armed Forces of Ukraine.

Keywords. The Motherland defender, KHMAES, historical path, aviation engineer, traditions.